

PÁR SLOV NA ÚVOD

Alojz Keníž

Prekladateľom, teoretikom a prispievateľom, či len čitateľom a priaznivcom ponúkame šieste číslo zborníka *Prekladateľské listy*. V tomto čísle uverejňujeme osem translatologických štúdií rôzneho zamerania, ale ako ich posudzovatelia si dovoľíme tvrdiť, že z hľadiska kvality jednotne nastavili tradične vysokú latku. Ide o tri interpretačné a textovo orientované a dve všeobecnoteoretické štúdie, dve z oblasti audiovizuálneho prekladu a jednu z oblasti tlmočenia. To isté možno povedať o kvalite prekladov, ktoré sa zúčastnili na 21. Prekladateľskej univerziáde organizovanej Literárnym fondom.

V sekcii umeleckého prekladu prišlo do súbehu 46 prekladov, z toho 29 z anglického jazyka, osem z ruského jazyka, dva z nemeckého jazyka, dva zo španielskeho jazyka, dva z latinčiny, dva z francúzskeho jazyka a jeden z maďarského jazyka. Univerzity z hľadiska počtu prihlásených boli zastúpené takto: Univerzita Mateja Bela – 19, Univerzita Komenského – 10, Univerzita Konštantína Filozofa – 7, Prešovská univerzita – 7, Vysoká škola múzických umení – 1, Trnavská univerzita – 1, Masarykova univerzita v Brne – 1. V zborníku uverejňujeme šesť najlepších a finančne ocenených prekladov a jednu prácu z oblasti kritiky prekladu.

Do sekcie odborného prekladu prišlo 27 odborných prekladov, z toho osem z anglického jazyka, osem z ruského jazyka, sedem z nemeckého jazyka, dva zo španielskeho jazyka, jeden zo švédskeho jazyka a jeden z francúzskeho jazyka. Univerzity boli zastúpené takto: Univerzita Komenského – 18, Univerzita Mateja Bela – 4, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika – 4, Univerzita Cyrila a Metoda – 1, Ekonomická univerzita – 1. V zborníku uverejňujeme štyri najlepšie a finančne ocenené preklady.

Ako sme už v predchádzajúcich zborníkoch naznačili, usilujeme sa, aby sa preklad stal ukázkovým príkladom kultúry slova a presahoval do ochrany a obnovenia bohatstva národného jazyka a boja proti kultúrnej a jazykovej globalizácii. Z toho vyplýva, že preklad je najprv pekný jazyk, centrom je slovo a cieľom text. Ten sa dosiahne dobrým štýlom, ktorý treba cvičiť. Môžeme konštatovať, že na jednej strane sa nám toto úsilie darí naplňať, no na druhej strane pôsobia rozličné nepochopiteľné antagonistické sily. Spomeniem len poslednú skúsenosť z pochodu proti fašizmu pri príležitosti vzniku Slovenského štátu. Zaujali ma

predovšetkým transparenty, aké účastníci niesli. Napríklad: *Za národ. Ani za boha. Vlastenectvo je, keď si trápný. Slovenský štát, raz stačilo*, a absolútny tromf: *Nie sme žiaden národ*. Ak totiž také transparenty nesú mladí ľudia, nemožno sa čudovať, že prvú slovenskú krčmu nazývame – *First Slovak pub*, úroveň – *level*, prínosy – *benefity*, nákupné stredisko – *šopping centrum*, že sme Karkulku, Lomidreva, Valibuka, Janka Hraška vymenili za Šrekov, Alfov, Barbiny, Meggajverov a mohli by sme dnes už uviesť stovky podobných príkladov, ktoré sa rozmnožujú takmer geometrickým radom, ale všetci ich veľmi dobre poznáme. Podstatné je však to, že pokiaľ žije jazyk, žije aj národ a opačne, ak žije národ, žije aj jazyk. Ak nie sme národ, netreba nám ani jazyk, ak umrie jazyk, umrie aj národ a s ním aj jeho duch. Možno ide práve o to, že človek bez koreňov má viacero výhod: nemá sebavedomie, hrdosť, je manipulovateľný, ovládateľný, nerepce, poslúcha, drží hubu a krok a drie, až úplne osprostie. Zrejme toto si uvedomoval aj Viliam Pauliny-Tóth, keď písal báseň *Slovenčina moja*:

*Slovenčina moja, krásne ty zvuky máš,
Tatransko vzbudzuješ, život mu dáš.
A kto ju miluje, nech žije, nech žije,
kto sa jej odrieka, sám seba zabije.*

V našom zborníku sa naďalej budeme usilovať o krásne zvuky slovenčiny, o spomínané pekné slovo a text s dobrým štýlom. A hlavne si budeme dávať pozor, aby sme neosprosteli. Na záver si dovoľíme uviesť ešte jednu báseň Jána Švantnera zo zbierky *Lampa* s príznačným názvom *Slovo*. Prenesene ho možno chápať aj ako prekladové slovo.

*Dlho som hľadal slovo,
presné a čisté,
slovo, ktoré by neodviali vetry dní
a ktoré by rozžiarilo skutočnú podobu vecí,
slovo ako zákon, ako čin,
slovo silné
v nenávisti a silné
v milovaní, slovo pokrvné s dychom môjho brata,
slovo vidomé a pravé
na pravom mieste,
slovo so srdcom mojej mŕtvej matky,
slovo zvoniace v obraze tohto mučivého sveta,
slovo krúžiace pod závratnou oblohou
ľudskej reči, slobodné a živé.*